

EEN NACHTBRAKER.

Door de welwillende bemiddeling van een kennis mocht ik met onzen nachtbraker kennis maken en heb ik het voorrecht gehad hem een poos als gast te mogen logeeren. Hij is een bescheiden logé, die aan behuizing en verzorging weinig eischen stelt. Bovendien slaapt hij als regel overdag, zoodat men denken zou, dat men aan zoo'n logé ook niet veel plezier beleeft. Toch is dat niet juist.

Met genoegen kan ik in den vooravond, als hij in actie komt, naar hem kijken en zijn zonderling gedoe afloeren.

De kennis, die hem voor mij kocht, schreef, dat onze nachtbraker op hem den indruk maakte van een beer met een autobril, wat heel aardig en juist uitgedrukt was. Laat ik den lezer, die mij wel reeds gewantrouwd zal hebben, maar uit den droom helpen. Onze logé is een z. g. Plompe Lori, een dier, behoorende tot de halfapen, een soort van „link” tusschen de roofdieren en de apen, met het uiterlijk van een teddybear, doch dat beurtelings optreedt in de karakters van beer, marter, aap en luiaard.

Het diertje is niet veel grooter dan een Guineesch biggetje. Het is geheel bedekt met een dikke

bruine vacht, met lange grijze haren doorspikkeld. Over den rug loopt een, bij mijn vriend bijna zwarte streep. De kop is klein, met bijna in de vacht verborgen ooren, maar met zeer groote, uitpuilende droefgeestige oogen, die door den zwarten rand daaromheen nog grooter lijken; boven den neus tusschen de oogen is een witte baan, waardoor de omfloerste oogen des te sterker worden geaccentueerd

Overdag zoekt hij liefst een donker hoekje en daar zit hij weggedoken met den kop tegen den buik gedrukt, zoodat het geheel lijkt op een wolligen bal met pootjes. Maakt men hem dan wakker, dan knipoogt hij erg tegen het licht, geeft door gebrom zijn ongenoegen te kennen en behalve, als hij honger heeft en hem een versnapering aangeboden wordt, die hij ook bij dag gaarne aanneemt, rolt hij zich gauw weer ineen om de schemering of tenminste den namiddag af te wachten.

Het diertje is evenwel lang niet zoo lichtschuw, als men, uit hetgeen men er in boeken over vindt, zou verwachten.

Zoodra heeft onze katjong niet een dosis sprinkhanen in zijn kooi losgelaten, of de

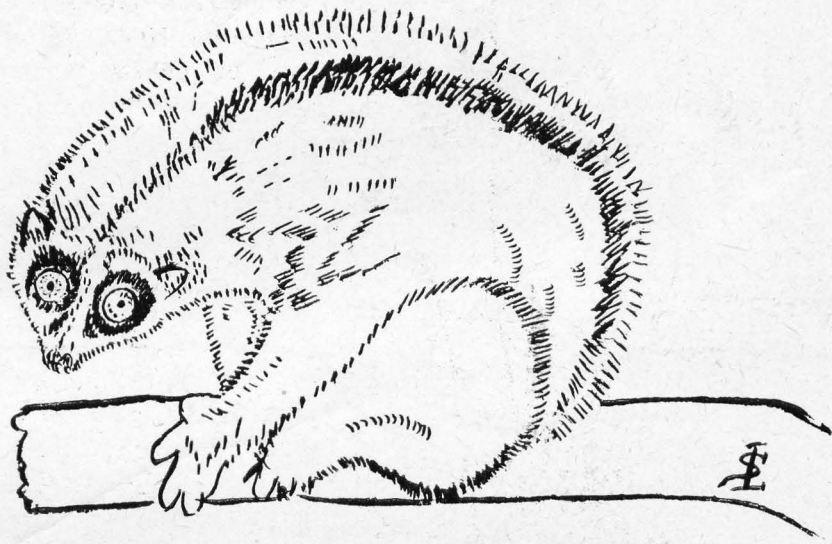

Fig. 1. Op den loer.

Poekang gaat, ook al is het nog geen vijf uur in den middag, er op uit. Met zijn buitengewoon gespierde achterpooten houdt hij zich stevig vast in haast onmogelijke houdingen, buigt, als hij een prooi ziet, den kop opzijde, zoodat men den indruk krijgt, dat hij bijziende is brengt dan de handjes naar voren en vangt de prooi door beide handjes naar elkaar toe te brengen. Met smaak, onder gekners van tanden—en waarschijnlijk onder gewezen van het slachtoffer—maar dat kan een gewoon mensch niet hooren—wordt de prooi levend verslonden.

Eerst dachten we, dat het diertje vooral vruchten zou eten, maar spoedig bleek het, dat die slechts als een bijgerecht worden beschouwd en dat dierlijke kost verreweg de

hoofdschotel uitmaakt. Onze gast vreet sprinkhanen, wespen (mits eerst gedood), meikevers en kakkerlakken, vlinders, rupsen en poppen en toen we onlangs over een dooden vogel beschikten, bleek hij ook daarvan niet afkeerig, en vrat eerst de hersenen uit den kop en later nog een deel van het vleesch op. Het

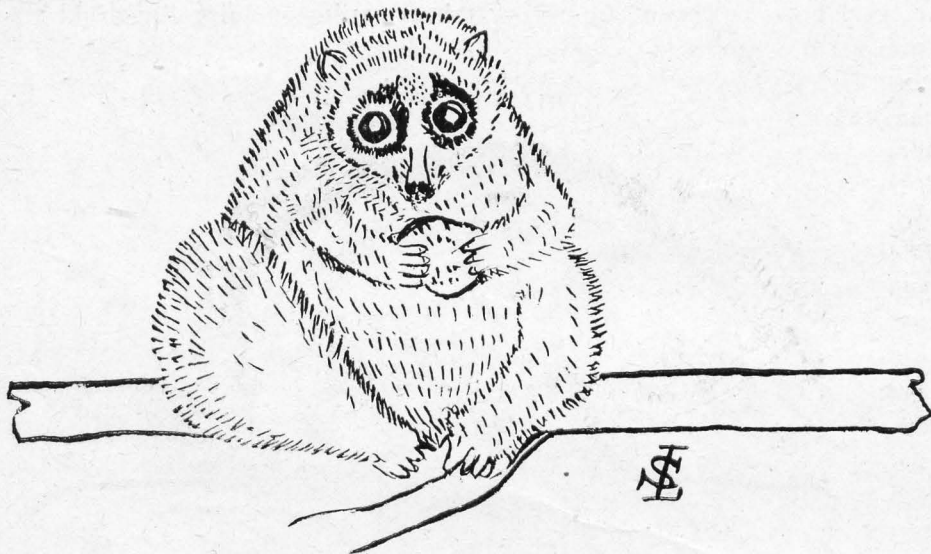

Fig. 2. Poekang etend.

is dus niet uitgesloten, dat het diertje ook van jonge vogels niet vies is en op zijn nachtelijke tochten de marternatuur niet verloochenen zal.

Bij het eten neemt het dikwijls de zonderlingste houding en aan. Geeft men het b. v. een klein stukje pisang, dan eet het dat op in de houding als *afb. 1.* dus op aapachtige manier, geeft men het daarentegen een groot stuk pisang, dan vindt vriend Lori het gemakkelijker maar aan zijn achterpooten te gaan hangen en dus, met den kop naar beneden en het voedsel in de handjes geklemd, zijn portie letterlijk *op d. w. z.* omhoog te eten. Het diertje doet dan sterk aan een luiaard denken, maar het is oneindig veel actiever dan dit dier.

De voorpootjes zijn echte apenhandjes, met platte nageltjes, en een tegenoverstelbaren duim. Ook de duim van de achterpooten kan in oppositie worden gebracht en bij zijn klauterpartijen maakt het diertje van die eigenschap dan ook steeds gebruik. Zijn de nagels van bijna alle vingers en teenen plat, een uitzondering maakt de „wijsvinger” van den voet. Deze is voorzien van een scherpen, spitsen nagel; misschien een gedachtenis aan zijn meer op marters gelijkende voorouders.

Mijn exemplaar is niet zoo bijtlustig, als de meeste waarnemers vermelden. Het neemt voedsel uit de hand aan en laat zich ook streelen, waarbij het weer een ander

gebrom uit, dan wanneer het bij dag wordt gestoord. Het schijnt krauwen met den vinger bepaald prettig te vinden en doet thans geen poging meer om te bijten.

De inlanders noemen het schepseltje hier op de westkust *Poekang*. Op Java is onder de ingeborenen de meening verspreid, dat het diertje ongeluk aanbrengt; de Maleier is blijkbaar nuchterder aangelegd. Hier houdt men het diertje vaak in gevangenschap, wat o. a. wel zijn oorsprong zal vinden in de uiterst geringe eischen, die het aan zijn verzorging stelt.

Behalve de onaangename lucht, die het op den duur verspreiden gaat, is het volstrekt geen onsympathiek schepseltje. Als het niet bijterig was—iets waarover de waarnemers bijna alle klagen

— en bijdagactief zou zijn, dan zou het een levende „teddybear”

wezen. Het heeft een alleraardigst kopje en melan-cholieke oogen, waardoor je direct medelijden met het diertje krijgt, omdat het door de natuur zoo van verstand is misdeeld.

Want op snug-gerheid kan het geen aanspraak maken. Dat hebben we laatst duidelijk kunnen

merken. Ik offereerde het een meeltorsoort, die aangevat wordend afschuwelijk stinken kan. Vriend Lori loerde ernaar, draaide zijn kopje scheef, pakte den tor en bracht hem naar zijn mond. Toen pas werd hij den afschuwelijken geur gewaar, liet den kever los en wreef zijn snuit tegen den vloer om den vuilen smaak kwijt te raken. Dat voorkwam evenwel niet, dat hij zich ook nog een tweeden en derden keer met denzelfden tor foppen liet.

Het went wel tot op zekere hoogte aan zijn verzorger, wat blijkt uit opmerkzaamheid, zoodra deze nader komt: het diertje volgt hem dan duidelijk met de oogen en terwijl 't in het begin bevreesd was en zich stijf ineenrolde, toont het thans totaal geen vrees meer.

Het laat zich echter niet in de handen nemen. Bij pogingen daartoe bijt het van zich af en houdt zich zoo stevig aan zijn zitplaats vast, dat men denkkelijk eerder de pooten stuk zou kunnen breken dan den greep losmaken. In het boek van VAN BALEN kan men meer bizonderheden vinden dan ik hier mededeelde, doch het was mij er slechts om te doen eigen ervaringen weer te geven.

Volgens CARL BOCK heeft de *Poekang* buitengewone taaheid van leven. De proeven, die deze heer met het arme slachtoffer nam, zijn niets minder wreed dan de resultaten merkwaardig. Ik zal de(n) lezer(es) het griezelig relaas ervan besparen.

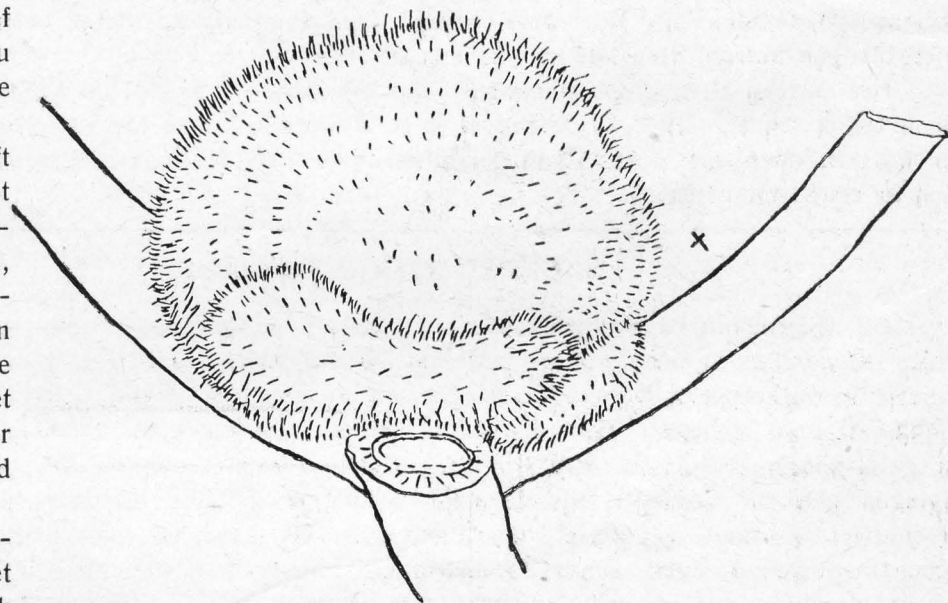

Fig 3. Slaap (van der zijde) x = k op.

Volgens BREHM kan het met den kop naar beneden tegen een paal omhoog klimmen, wat mij niet verwondert. De inlanders schijnen verschillende lichaamsdeelen en organen van den Poekang zeer op prijs te stellen. Zoo wordt, volgens NEUMANN, in het Pane en Bilagebied het haar als heel- en bloedstelpend middel gebezigd.

Uit de compilatie van VAN BALEN betreffende de meening van verschillende ondrezoekers, kan men opmaken, dat er onder deze geestelijk zoo laag staande dieren nog een groote variatie van karakter bestaat. Uit wat BREHM mededeelt en wat ik met mijn exemplaar ervoer, blijkt, dat er ook zachtmoedige exemplaren onder voorkomen.

De slotindruk dien ons arm misdeeld vriendje de Lori maakt, is, dat het medelijden verdient. Medelijden om zijn weerloosheid, zijn stumperig nachtelijk bestaan en om den droefgeestigen indruk, dien het op ons maakt.

Het is een stumperige maraudeur, die bij nacht rondsluipst en het daglicht schuwt, een letterlijk en figuurlijk in het duister rondwarende misdeelde van Moeder Natuur en zijn bestaan doet ons denken aan gestraften in de hel, doelloos rondwarend, duister van geest in eeuwigen nacht.

S. LEEFMANS.

SNOEPZUCHTIGE TJITJAKS.

De waarnemingen van den Heer LEEFMANS aangaande de Sumatraansche tijtjak (*Gecko Monarchus*) gelden ook voor de Javaansche soort. Dat deze 's nachts bv. gaarne probeert in suikerpotten binnen te dringen, en als haar dit gelukt, zich behoorlijk op den inhoud daarvan vergast, heb ik herhaaldelijk waargenomen, evenals dat zij gaarne aan gelei-potten en dergel. gaat likken. Maar—er zijn er ook, die bepaald alkoholische neigingen hebben! Vroeger, tijdens mijn verblijf te Salatiga, had een tijtjak zich onder het inktstel op mijn schrijftafel gevestigd, waar hij door mij niet alleen geduld maar bepaald beschermd werd, omdat ik het alleraardigst vond het leuke diertje elken avond zoo vanuit de nabijheid gade te slaan! Ik verheugde me altijd op het moment, dat de sierlijke kop met de glinsterende zwarte oogjes vanonder het inktstel te voorschijn kwam! Vroeger had ik bij tijden de gewoonte mij even voor het naar-bed-gaan, nog onder het lezen of schrijven, een likeurtje te permitteeren. Op dit moment loerde mijn tijtjak als het ware; nauwelijks was het glaasje leeg of hij benaderde het heel voorzichtig en schuw, klom tegen den rand op en likte den binnenkant met zijn roze tongetje gretig af! Om het laatste druppeltje op den bodem te bereiken moest hij er geheel inkruipen en daarbij gebeurde het wel eens, dat het glas met den tijtjak omver viel en een eindje over de tafel rolde, wat ik altijd hoogst vermakelijk vond!

Ofschoon deze tijtjak zich maandenlang elken avond in mijn onmiddellijke nabijheid bevond, bleef hij altijd even schuw; tevergeefs probeerde ik hem te lokken door hem geregeld een spartelend insect zeer, zeer voorzichtig met een pincet of tusschen twee vingers te offreeën. Telkens retireerde hij naar zijn schuilplaats en dacht er niet over het aangeboden voedsel te nuttigen! Deze waarneming bevestigt dus niet, wat anderen mij eens verteld hebben, nl. dat onze tijtjak zich zoodanig laat „temmen“, dat hij „uit de hand eet.“ Ik geloof er niets van. Het kleurlooze onzer tijtjaks schijnt mij een aanpassing te zijn aan de witte muren onzer kamers. Buiten vindt men bv. op boomschors tijtjaks (ik meen, dat het dezelfde soort is), die geheel de grijze, gevlekte kleur der schors vertoonen. Men lette erop, of zij in donker behangen kamers misschien een donkerder kleur aannemen!